

บทที่ 4

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ ประการแรกเพื่อประเมินผลการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ประการที่สองเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างด้านผลการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่เรียนในระดับชั้นกลางและชั้นสูง และประการสุดท้ายเพื่อศึกษาสาเหตุในการเข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวินายวชิรเวศน์ ของนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนพุทธศาสนาวินายวชิรเวศน์ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

1. ผลการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 7 พบว่า นักเรียนทั้งหมดมีความรู้ในวิชาพระพุทธศาสนาทั้งรายวิชาและรวมทุกวิชาในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาตามกลุ่มตัวแปรก็จะได้ผลเช่นเดียวกันนั้น อาจเป็นผลที่เกิดจากการขาดเรียนบ่อยและการไม่สนใจเรียนของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัฒนา ชูเชื้อ (2508: 83-87) ประทุม ชุ่มเพ็งพันธ์ (2529: 139-204) สุวิมล เอกอรุ (2529: 175) และผลการสัมมนาผู้บริหารโรงเรียนพุทธศาสนาวินายวชิรเวศน์ เมื่อปี พ.ศ. 2523 (กรมการศาสนา 2523: 67-71) ที่กล่าวถึงปัญหาของโรงเรียนพุทธศาสนาวินายวชิรเวศน์ว่า ปัญหาสำคัญที่เกี่ยวกับตัวผู้เรียนคือ การขาดเรียนบ่อย มาเรียนไม่สม่ำเสมอ และการไม่สนใจเรียนอย่างจริงจัง ปัญหาดังกล่าว บางส่วนเกิดจากการไม่เอาใจใส่จากผู้ปกครองนักเรียนซึ่งบางครั้งก็อนุญาตให้นักเรียนขาดเรียนด้วยเหตุผลเพียงเล็กน้อย (พัฒนา ชูเชื้อ 2508: 193-204) และบางส่วนเกิดจากนักเรียนไม่มีเวลาว่างที่จะมาเรียน เนื่องจากต้องดูหนังสือหรือทำกิจกรรมที่โรงเรียนสามัญกำหนดให้ทำ (ตารางที่ 6) โดยโรงเรียนพุทธศาสนาวินายวชิรเวศน์มีมาตรการลงโทษผู้ขาดเรียนอย่างมากเพียงแต่การตักเตือนด้วยวาจาเท่านั้น (พัฒนา ชูเชื้อ 2508: 204) เพราะการเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวินายวชิรเวศน์เป็นการมาเรียนด้วยใจรักและศรัทธาโดยความสมัครใจ (พระราชชาติรายลับคำที่ 12 มิถุนายน 2518: 24) นอกจากนี้ ผลการวิจัยครั้งนี้ ยังสอดคล้องกับการวิจัยของสมทรง สุวรรณเลิศ และคณะ (2516: 1-22) ที่ศึกษาบุคลิกภาพของเยาวชน

ในโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นกลางของโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 145 คน โดยใช้แบบสำรวจบุคคลิกภาพและแบบสอบถามสำรวจกิจกรรมและปัญหาของเยาวชน ผลการวิจัยในด้านสิ่งที่เป็นปัญหาสำหรับเยาวชนทั้งชายและหญิง ก็คือ นักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีสมาธิในการเรียน มีความวิตกกังวลในเรื่องการสอบและการเรียนต่อ

เหตุผลอีกประการหนึ่งที่ทำให้ผลการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลางก็คือ ลักษณะเนื้อหาของหลักสูตรและความยากของรายวิชาแต่ละวิชาตามผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 15 ซึ่งพบว่า นักเรียนที่ไม่ชอบเรียนวิชาธรรมะ วิชาประวัติพระพุทธศาสนา และวิชาศาสนพิธีมีร้อยละ 32.04, 20.07 และ 36.62 ตามลำดับ ทำให้เหตุผลในการไม่ชอบเรียนว่า เนื้อหาวิชาไม่น่าสนใจ วิชาที่ที่เคยเรียนรู้อีกแล้ว (ร้อยละ 46.48) และวิชาธรรมะเป็นวิชาที่ลึกซึ้ง จำและเข้าใจยาก เนื่องจากศัพท์ธรรมะเป็นภาษาบาลี วิชาประวัติพระพุทธศาสนามีเนื้อหาจำไม่ได้ และไม่ได้ใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วนวิชาศาสนพิธีมีขั้นตอนการปฏิบัติมาก จำยาก ไม่ได้ใช้ในชีวิตประจำวัน และไม่ได้เรียนบ่อย (ร้อยละ 26.76) โดยอัตราร้อยละของนักเรียนทุกกลุ่มมีความเห็นใกล้เคียงกัน

เหตุผลดังกล่าวอาจมีส่วนทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในวิชาพระพุทธศาสนาและรายวิชาทั้ง 3 วิชา คือ วิชาธรรมะ วิชาประวัติพระพุทธศาสนา และวิชาศาสนพิธี อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งที่นักเรียนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 61.21 ในตารางที่ 6) เข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยมานานมากกว่า 2 ปีขึ้นไป และใน 1 สัปดาห์ได้อ่านหนังสือเกี่ยวกับธรรมะตั้งแต่ 1 เล่มขึ้นไป ในอัตราที่สูง (ร้อยละ 61.27 ใน ตารางที่ 14) จึงน่าจะมีความรู้ในวิชาพระพุทธศาสนาในระดับที่สูงด้วย ทั้งนี้เพราะหลักสูตรรายวิชาประวัติพระพุทธศาสนาและวิชาศาสนพิธี ของกรมการศาสนา (2531: 14-28) ในชั้นกลาง 1-3 และชั้นสูง 1-3 มีลักษณะเนื้อหาส่วนใหญ่คล้ายคลึงกัน เช่น พุทธประวัติ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ศาสนพิธีและมารยาทไทย โดยทุกชั้นจะเรียนหัวข้อเหล่านี้เหมือนกันหมด (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข.)

อนึ่ง จากตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยคะแนนวิชาศาสนพิธีของนักเรียนทั้งกลุ่มมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนวิชาธรรมะและวิชาประวัติพระพุทธศาสนา (ร้อยละ 26.43, 30.10 และ 30.91 ตามลำดับ) แม้เมื่อแยกเป็นกลุ่มตามตัวแปรก็จะได้ผลเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ เนื่องจากวิชาศาสนพิธีตาม

หลักสูตรของกรมการศาสนา แม้จะจัดอยู่ในกลุ่มวิชาบังคับเช่นเดียวกับวิชาธรรมะและวิชาประวัติพระพุทธศาสนา ใช้เวลาเรียนสัปดาห์ละ 50 นาที เท่ากัน (กรมการศาสนา ม.ป.ป.: 139; มาณพ พลาพรินทร์ 2531: 256) แต่โดยสภาพความเป็นจริงแล้วปรากฏว่า วิชานี้จัดรวมไว้เป็นหัวข้อหนึ่งในหลักสูตรวิชาประวัติพระพุทธศาสนาของทุกชั้นเรียน (กรมการศาสนา 2531: 14-28) (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข.) เหตุดังกล่าวทำให้โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ส่วนใหญ่ที่ใช้หลักสูตรของกรมการศาสนาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนจัดตารางวิชาศาสนพิธีไว้เป็นหัวข้อหนึ่งในตารางวิชาประวัติพระพุทธศาสนา และมีเวลาเรียนตลอดปีการศึกษาเพียง 3-5 ชั่วโมง จากเวลาเรียนวิชาประวัติพระพุทธศาสนาทั้งหมด (พระมหาไชยา อริอุชโย, สัมภาษณ์; พระมหาวิชเนาว์ ปญญาภิโร, สัมภาษณ์) และผลจากการวิเคราะห์ครั้งนี้ (ตารางที่ 15) ก็พบว่า วิชาศาสนพิธีเป็นวิชาที่นักเรียนไม่ชอบเรียนสูงกว่าทุกวิชา (ร้อยละ 36.62) เพราะเห็นว่าวิชานี้มีขั้นตอนการปฏิบัติมาก จำยาก และไม่ได้ใช้ในชีวิตประจำวัน และนักเรียนส่วนหนึ่งไม่ชอบเรียน เพราะวิชานี้ไม่ค่อยได้เรียนบ่อย

2. ความแตกต่างด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชาย นักเรียนหญิง และนักเรียนระดับชั้นต่างกัน

2.1 ความแตกต่างระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง

จากการทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนตามกลุ่มตัวแปร (ตามตารางที่ 8) ที่พบว่า นักเรียนหญิงมีผลการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากการทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรตามรายวิชา คือ วิชาธรรมะ วิชาประวัติพระพุทธศาสนา และวิชาศาสนพิธี (ตามตารางที่ 9-11) ปรากฏว่า นักเรียนหญิงมีผลการเรียนสูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ค่าเฉลี่ยวิชาธรรมะเท่ากับ 32.41 และ 27.79 ค่าเฉลี่ยวิชาประวัติพระพุทธศาสนาเท่ากับ 32.35 และ 29.47 และค่าเฉลี่ยวิชาศาสนพิธีเท่ากับ 27.46 และ 25.40 ตามลำดับ) นั้น อาจเป็นไปได้ที่ผลดังกล่าวเกิดจากการที่นักเรียนหญิงมีความสนใจในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนามากกว่านักเรียนชาย โดยความสนใจเรียนนั้นเกิดจากความสนใจด้านศาสนาที่มากกว่านักเรียนชาย ซึ่งจากการวิจัยของ ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2523: 71-74) ที่ศึกษาค่านิยมและความคาดหวังของเยาวชน

ไทย โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาและนิสิตนักศึกษาจากทุกภาคของประเทศไทย จำนวน 3,000 คน ได้พบว่านักเรียนหญิงมีค่านิยมด้านคุณธรรมและศาสนาสูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ ข้อสันนิษฐานดังกล่าวยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณิการ์ กูประเสริฐ (2528: 56-57) ซึ่งศึกษาอัตมโนทัศน์ของเยาวชนในโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยของนักเรียนชั้นกลาง 1-3 (มัธยมปีที่ 1-3) จำนวน 120 คน เปรียบเทียบกับอัตมโนทัศน์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ที่ไม่ได้เรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัย จำนวน 120 คน และพบว่าอัตมโนทัศน์ด้านรูปร่างและบุคลิกลักษณะภายนอกมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างเพศชายและเพศหญิง

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวยังสัมพันธ์กับการสำรวจข้อมูลนักเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัย ในปี 2533 พบว่า เฉพาะนักเรียนชั้นกลางและนักเรียนชั้นสูง นักเรียนหญิงมีจำนวนมากกว่านักเรียนชายในทุกระดับชั้นเกือบทุกโรงเรียน (กรมการศาสนา 2533: 1-82) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิมล เอกอรุ (2529: 169-178) ที่ศึกษาสภาพและปัญหาของโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยในเขตกรุงเทพมหานคร จากกลุ่มตัวอย่าง 650 คน แบ่งเป็นครูสอน 290 คน นักเรียน 360 คน จากโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ร้อยละ 70.54 ของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง ส่วนนักเรียนชายมีเพียงร้อยละ 29.46 ผู้วิจัยได้สรุปเป็นข้อสังเกตไว้ประการหนึ่งว่า อาจเป็นไปได้ที่ในระยะวัยรุ่น นักเรียนหญิงมีความสนใจศึกษาศาสนามากกว่านักเรียนชาย (สุวิมล เอกอรุ 2529: 181) ซึ่งส่วนหนึ่งอาจเกิดจากการได้รับอิทธิพลจากการอบรมเลี้ยงดูในวัยเด็ก โดยเด็กผู้หญิงมักจะมีโอกาสติดตามพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ไปทำบุญที่วัดหรือทำกิจกรรมทางศาสนาบ่อย ๆ จึงทำให้เกิดความคุ้นเคยและความสนใจในด้านศาสนามากกว่านักเรียนชาย จะเห็นได้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 14 จะพบว่านักเรียนหญิงปฏิบัติกิจกรรมการใส่บาตรสูงกว่านักเรียนชาย ส่วนการอ่านหนังสือธรรมะ การไหว้พระสวดมนต์ก่อนนอน และการนั่งสมาธินั้น แม้จะไม่พบว่านักเรียนหญิงปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าวมากกว่านักเรียนชายทุกกรณี แต่นักเรียนหญิงมีแนวโน้มว่าจะปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าวเป็นประจำสูงกว่านักเรียนชาย ทั้งจากการสัมภาษณ์พระอาจารย์ที่สอนในโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัย ก็พบสอดคล้องกันว่านักเรียนหญิงให้ความสนใจและตั้งใจฟังพระอาจารย์อธิบายมากกว่านักเรียนชาย (พระมหานิเวศน์ ฤทธิกาโม, สัมภาษณ์; พระมหาสุเชษฐ์ สุเชฐโร, สัมภาษณ์) การตั้งใจและการสนใจเรียนจะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสได้รับความรู้ที่ผู้สอนได้สอนมากกว่าการไม่ตั้งใจและไม่สนใจเรียน จึงอาจเป็นผลให้นักเรียนหญิงมีความรู้ในวิชาพระพุทธศาสนาสูงกว่านักเรียนชายดังกล่าวแล้ว

2.2 ความแตกต่างระหว่างนักเรียนต่างระดับชั้น

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 8-11 ที่พบว่า นักเรียนชั้นกลางและนักเรียนชั้นสูงมีความรู้ในวิชาพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นวิชารวมทั้ง 3 วิชา วิชาประวัติพระพุทธศาสนา และวิชาศาสนพิธี ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่ในวิชาธรรมะนักเรียนชั้นสูงมีความรู้สูงกว่านักเรียนชั้นกลางอย่างมีนัยสำคัญ (ค่าเฉลี่ย=31.41 และ 28.79 ตามลำดับ) และพบปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศและชั้นเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ในวิชาศาสนพิธี แต่ในวิชาอื่น ๆ ไม่พบปฏิสัมพันธ์นั้น อาจเป็นไปได้ในกรณีต่อไปนี้เป็น

ก. ความเข้าใจของเนื้อหาหลักสูตรวิชาประวัติพระพุทธศาสนาและวิชาศาสนพิธี โดยนักเรียนตั้งแต่ชั้นกลาง 1-3 (มัธยมปีที่ 1-3) และชั้นสูง 1-2 (มัธยมปีที่ 4-5) จะเรียนวิชาที่มีเนื้อหาซ้ำกันหัวข้อ พุทธประวัติ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วิชาศาสนพิธีและมารยาทไทยคิดเป็นเนื้อหาประมาณร้อยละ 30 ถึงร้อยละ 50 ของเนื้อหาที่ใช้เรียนในแต่ละระดับชั้น ส่วนวิชาธรรมะจะมีเนื้อหาซ้ำซ้อนกันเพียงหัวข้อ คุณค่าของพระพุทธศาสนา และศีล ในบางชั้น โดยคิดเป็นเนื้อหาประมาณร้อยละ 15 ถึงร้อยละ 25 ของเนื้อหาที่ใช้เรียนทั้งหมด (รายละเอียดดูภาคผนวก ข.) และแม้หลักสูตรจะมีเนื้อหาซ้ำซ้อนกัน นักเรียนที่เข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่เข้าเรียนในระยะเวลาดังกล่าวจะไม่เท่ากันควรจะมีความรู้ที่แตกต่างกันด้วย แต่จากผลการวิจัยของจรัสพันธ์ พิทักษ์ (2524: 45) ที่ศึกษาเปรียบเทียบจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่เคยเรียน และไม่เคยเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โรงเรียนบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 400 คน ก็พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมกับจำนวนปีที่เข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ข. การรับสมัครนักเรียนให้เข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ แม้จะมีการกำหนดชั้นเรียนเป็นขั้นเตรียม 1-3 (ประถมปีที่ 1-3) ชั้นต้น 1-3 (ประถมปีที่ 4-6) ชั้นกลาง 1-3 (มัธยมปีที่ 1-3) และชั้นสูง 1-3 (มัธยมปีที่ 4-6) (กรมการศาสนา ม.ป.ป.: 138; มาตพ พลไพรินทร์ 2531: 256) แต่การจัดนักเรียนเข้าเรียนก็ไม่ได้ถือตามลำดับขั้นต่ำสุดไปหาชั้นสูงสุด (พระมหาโชชา อริอุชโย, สัมภาษณ์) เช่น นักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมปีที่ 5 หากประสงค์จะเข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ก็สามารถเข้าเรียนในชั้นสูง 2 ได้เลย โดยไม่ต้องผ่านการเรียนชั้นสูง 1 และชั้นที่ต่ำกว่ามาก่อน

ส่วนในวิชาธรรมะที่ปรากฏว่า นักเรียนชั้นสูงมีความรู้ในวิชาที่สูงกว่านักเรียนชั้นกลางนั้นอาจเป็นไปได้ในประเด็นที่กล่าวแล้ว คือ หลักสูตรวิชาธรรมะที่ใช้เรียนในแต่ละชั้นจะซ้ำซ้อนกันน้อย เนื้อหาวิชาแต่ละชั้นจะมีลักษณะเป็นเอกเทศไม่เกี่ยวข้องกัน ไม่เหมือนวิชาประวัติพระพุทธศาสนาและวิชาศาสนพิธีซึ่งมีความเกี่ยวข้องกันโดยตลอด (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ข.) นอกจากนี้ประสบการณ์เดิมจากโรงเรียนปกติของนักเรียนที่ผู้วิจัยไม่สามารถควบคุมได้ อาจส่งผลกระทบต่อเช่นกัน กล่าวคือ นักเรียนชั้นสูง (มัธยมปีที่ 4-6) จะได้เรียนวิชาพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นรายวิชาบังคับเลือกสำหรับนักเรียนชาวพุทธ ในโรงเรียนปกติ 1 รายวิชา ตลอด 6 ภาคเรียน (ส 048-ส 0410) (กรมวิชาการ 2527: 4-9) บางส่วนของเนื้อหาที่เรียนนั้นจะมีเนื้อหาซ้ำกับหลักสูตรวิชาธรรมะของโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิตย์ชั้นกลาง เช่น ความอดทน (มัธยมปีที่ 6) หลักกรรม ความเคารพ ความอ่อนน้อมต่อมตน (มัธยมปีที่ 5) ศิล (มัธยมปีที่ 4) เป็นต้น ในขณะที่เดียวกัน นักเรียนที่เรียนในชั้นกลาง 1-3 จะไม่มีโอกาสได้เรียนเนื้อหาวิชาที่สอนในชั้นสูง เช่น สมภาณี นีวรณ 5 เป็นต้น จากโรงเรียนปกติได้

3. สาเหตุการเข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิตย์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตารางที่ 13 ปรากฏว่า นักเรียนมากกว่าครึ่งหนึ่งของนักเรียนทั้งหมดทำให้เหตุผลในการเข้าเรียน 3 ประการ คือ ต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ (ร้อยละ 58.45) อยากพัฒนาตนเองให้เป็นคนดียิ่งขึ้น (ร้อยละ 55.99) และพ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องการให้เรียน (ร้อยละ 54.23) โดยมีนักเรียนส่วนน้อยที่มาเรียนเพราะญาติพี่น้องหรือคนใกล้บ้านแนะนำให้เรียน และมาเรียนตามเพื่อน (ร้อยละ 12.68 และ 7.75 ตามลำดับ) ส่วนเหตุผลอื่นนักเรียนคิดว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้เข้าเรียนในระดับปานกลางใกล้เคียงกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัฒนา ชูเชื้อ (2508: 193-204) ที่พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มาเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิตย์เพื่อหาความรู้เพิ่มเติม ครูอาจารย์หรือผู้ปกครองต้องการให้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิมล เอกจรรู (2529: 170) ซึ่งพบว่า เหตุผลในการเข้าเรียนอันดับแรกคือ ต้องการเรียนรู้เพิ่มเติมในวิชาต่าง ๆ รองลงมาได้แก่ มาเรียนตามความประสงค์ของผู้ปกครอง แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจียรนัย พงษ์ศิวกัญ (2508: 33) ที่ศึกษาสภาพการสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาใน

โรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัย ในเขตกรุงเทพมหานคร จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูและนักเรียน
 านโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัย และพบว่านักเรียนให้เหตุผลในการเข้าเรียนในโรงเรียนพุทธ-
 ศาสนาวินิจฉัยว่า เพราะสนใจทางพระพุทธศาสนาและสนใจที่จะเรียนวิชาธรรมะภาคภาษาอังกฤษ
 ซึ่งเป็นวิชาเลือกที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อเสริมทักษะในภาษาอังกฤษให้แก่นักเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 13 แสดงให้เห็นว่าการเข้าศึกษาในโรงเรียน
 พุทธศาสนาวินิจฉัยของนักเรียนส่วนใหญ่เกิดจากการต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เพื่อ
 พัฒนาตนเองให้เป็นคนดียิ่งขึ้น ทั้งได้รับการสนับสนุนจากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง นักเรียนจึงเลือกวิธี
 กระทำเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวด้วยการเข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัย เพื่อ
 หาความรู้เพิ่มเติมในวิชาต่าง ๆ โดยเฉพาะวิชาพระพุทธศาสนาที่เปิดสอนในโรงเรียนปกติก็อาจมี
 ส่วนกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา โดยจะเห็นว่า
 นักเรียนร้อยละ 40.01 และ 23.29 ในตารางที่ 13 เข้าเรียนเพราะอยากเรียนรู้เกี่ยวกับพระ
 พุทธศาสนาและอื่น ๆ เพิ่มเติมจากที่เรียนในโรงเรียนสามัญ

ดังนั้น การขาดเรียน การไม่สนใจเรียนอย่างจริงจังของนักเรียน และเนื้อหาวิชา
 ต่าง ๆ ที่จัดสอนในโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัย รวมทั้งวิธีสอนของผู้สอน น่าจะส่งผลกระทบต่อ
 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะ
 นักเรียนชายในระดับชั้นกลางและชั้นสูง ส่วนนักเรียนหญิงแม้ดูเหมือนว่าจะได้รับผลกระทบดังกล่าว
 น้อย แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้ว ปัญหาดังกล่าวก็ไม่อาจที่จะละเลยไปได้ โรงเรียนพุทธศาสนา
 วินิจฉัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะทบทวนและหาวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยจัดหลักสูตร
 กิจกรรมการเรียนการสอน สภาพแวดล้อม และรูปแบบการให้ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาให้แก่เด็ก
 และเยาวชนในวัยเรียน ให้มีเนื้อหาวิชาสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน น่าสนใจ พร้อมทั้งให้
 ผู้เรียนมีความสนุกเพลิดเพลินในการเรียน ไม่ล้าสมัย สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน
 ได้ และประการสำคัญให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในวิถีประจำวันได้อย่างมีความสุขตามสมควรแก่
 วัยและภาวะของตนต่อไป